

Länsstyrelsen
Västra Götaland
Naturavdelningen

Beslut
2021-12-14

Diarienummer
511-25402-2020

Sida
1(14)

Beslut om bildande av biotopskyddsområdet Jordhammarsviken i Stenungsunds kommun

Innehåll

Uppgifter om biotopskyddsområdet

Beslut om bildande med mera

Syftet med biotopskyddsområdet

Verksamheter och åtgärder får inte skada naturmiljön

Beslut om ordningsföreskrifter

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Beskrivning av biotopskyddsområdet

Bevarandemål och skötsel av området

Ärendets handläggning

Övriga upplysningar

Bilagor

Bilaga 1A. Beslutskarta

Bilaga 1B. Beslutskarta

Bilaga 2. Översiktskarta

Bilaga 3. Karta med olika naturtyper

Bilaga 4. Sakägarförteckning

Uppgifter om biotopskyddsområdet

Namn	Jordhammarsviken
NVR ID	2051982
Län	Västra Götalands län
Kommun	Stenungsund
Ungefärlig mittpunkt	N 6444295, E 312745 (SWEREF99 TM)
Fastigheter och nyttjanderätter	<i>Enligt sakägarförteckning</i>
Areal (ha)	94,7 hektar, varav 85,1 hektar vatten
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Vattenförekomst	SE580500-114725 Askeröfjorden
Naturgeografisk region	Dalslands kuperade skogslandskap
Objektkategori	Kust och Skärgård

Beslut om bildande med mera

Länsstyrelsen beslutar att det område som har avgränsats på kartan i bilaga 1A ska vara ett biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 § miljöbalken. Beslutet är fattat med stöd av 7 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd m.m.

Verksamheter eller åtgärder som kan skada naturmiljön får inte utföras inom biotopskyddsområdet.

Biotopen som skyddas genom detta beslut är Grunda havsvikar, som finns förtecknad i bilaga 3 till förordningen om (1998:1252) områdesskydd m.m.

Namnet på biotopskyddsområdet ska vara Jordhammarsviken.

Gränserna för biotopskyddsområdet kommer att märkas ut i terrängen. I vattenområdet går gränsen mellan de koordinater som finns på beslutskartan.

Syftet med biotopskyddsområdet

Syftet med att skydda det här området är att bevara och utveckla de naturvärden som är knutna till grunda havsvikar och som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som på annat sätt är särskilt skyddsvärda.

För att bevara naturvärdena och den biologiska mångfalden i biotopskyddsområdet, behöver området framför allt vara skyddat mot exploatering och aktiviteter på de grunda bottenarna.

Verksamheter och åtgärder får inte skada naturmiljön

Inom biotopskyddsområdet är det förbjudet att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön (enligt 7 kap. 11 § miljöbalken). Nedan finns exempel på sådant som kan skada naturmiljön i biotopskyddsområdet Jordhammarsviken. Observera att detta endast är exempel. Det kan finnas andra verksamheter och åtgärder som också kan skada naturmiljön inom området.

När någon planerar en åtgärd inom området, ska den som planerar alltid göra en bedömning om åtgärden kan skada naturmiljön.

Exempel på verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopskyddsområdet

- Muddra
- Fylla ut med massor
- Dumpa muddermassor
- Bygga en ny brygga eller en pir
- Ändra utformningen på en befintlig brygga, så att den får en annan funktion
- Sätta ut en ny förtöjningsboj
- Släppa ut näringsämnen eller miljögifter
- Gräva ner kablar eller rör
- Sätta ut främmande växt- eller djurarter
- Asfaltera eller grusa ytor på strandängarna
- Använda konstgödsel eller bekämpningsmedel på strandängarna
- Valla in områden
- Göra nya utdikningar eller rensa befintliga diken
- Anlägga en odling för marina organismer
- Andra verksamheter som gör att det blir ett stort slitage på botten
- Avverka träd eller på annat sätt skada alarna i alsumpskogen

Beslut om ordningsföreskrifter

Länsstyrelsen beslutar om följande ordningsföreskrifter för allmänheten i biotopskyddsområdet. Detta görs enligt 7 kap. 30 § miljöbalken och med stöd av 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Ordningsföreskrifter inom biotopskyddsområdet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar, är det inom biotopskyddsområdet förbjudet för allmänheten att

1. ankra med båt,
2. sätta ut nya förtöjningsbojar,
3. använda skrapa eller andra redskap eller metoder som kan skada bottenarna,
4. plocka alger eller musslor för kommersiellt bruk,
5. rida inom området som är markerat på beslutskartan i bilaga 1B,
Förbudet gäller inte ridning som sker inom Stenungsunds ridklubbs verksamhet.
6. sätta ut nya växter eller djur utan Länsstyrelsens tillstånd.

Skyddet bidrar på så sätt till att uppfylla

- FN:s konvention om biologisk mångfald,
- Sveriges åtaganden inom Konventionen för skydd av Nordostatlantén (Ospär),
- Miljökvalitetsnormer för vatten enligt EU:s ramdirektiv för vatten,
- God miljöstatus och miljökvalitetsnormer enligt Havsmiljödirektivet,
- FN:s globala hållbarhetsmål,
- De nationella miljökvalitetsmål som Sveriges riksdag har antagit, särskilt målen *Ett rikt växt- och djurliv* och *Hav i balans samt en levande kust och skärgård*.

Beslutets överensstämmelse med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Länsstyrelsen bedömer att biotopskyddsområdet är förenligt med hushållnings-bestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den översiktsplan som gäller för området.

Riksintressen med mera

Hela området ligger inom riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § paragraf miljöbalken samt riksintresse enligt 4 kap. 4 § miljöbalken (Högexploaterad kust). Länsstyrelsen bedömer att biotopskyddsområdet är förenligt med dessa.

Den sydöstra delen av området berörs av riksintresse för industriell produktion enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Gränsdragningen av det föreslagna biotopskyddsområdet går genom delar av den industrimark som ägs av Nouryon. Det pågår inte någon industriell verksamhet inom biotopskyddsområdet och enligt gällande detaljplan får vare sig muddring eller utfyllnad förekomma i vattenområdet. Ett biotopskyddsområde är till för att skydda växter och djur som lever inom området och verksamheter utanför ska därför inte beröras. Länsstyrelsen bedömer därför att biotopskyddsområdet inte strider mot riksintresset.

Kommunala planbestämmelser

Länsstyrelsen bedömer att biotopskyddsområdet är förenligt med översiktsplan 2020 som gäller för området.

Två detaljplaner berörs av biotopskyddsområdet, men Länsstyrelsen bedömer att biotopskyddsområdet inte strider mot dessa.

En stor del av området är utpekad i Stenungsunds kommuns naturvårdsprogram som *Grund marin mjuk- och hårdbotten, havsstrand, äng och betesmark*

Befintliga områdesskydd

En stor del av området omfattas av strandskydd enligt 7 kap. 13 § miljöbalken. Jordhammarsviken är fredningsområde för lax och havsöring. Jordhammarsviken ingår även i ett större fredningsområde för torsk.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen bedömer att med de föreslagna ordningsföreskrifterna saknas det skäl för en konsekvensutredning (enligt 4 och 5 §§ i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning).

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Motiv för beslutet

Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst får ett långsiktigt skydd genom ett biotopskyddsområde. Beslutet med föreskrifterna är anpassade till biotopskyddsområdets syften och värden. Ordningsföreskrifterna är främst avsedda att begränsa skador på växt- och djurliv. Länsstyrelsen anser att beslutet med föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Länsstyrelsen har också gjort en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen, enligt 7 kap. 25 § miljöbalken.

Biotopskyddsområde är en skyddsform som kan användas för relativt små mark- och vattenområden (biotoper), med värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som i övrigt är särskilt skyddsvärda. De biotoper som kan skyddas av en länsstyrelse finns förtecknade i bilaga 3 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd m.m. Genom att skydda naturområden som biotopskyddsområde kan vi förbättra förutsättningarna för att bevara den biologiska mångfalden. Det säkerställer också de ekosystemtjänster som livsmiljöerna producerar.

Beskrivning av biotopskyddsområdet

Området Jordhammarsviken utgörs av ett grunt havsområde mellan Galterön, Jordhammar och Skedhammar. I området ingår även Jordhammars holmar och en del av strandängen vid Jordhammar. Vattendjupet inom området är till största delen grundare än 6 meter.

Avståndet mellan gränsen och strandlinjen varierar av hänsyn till framtida vattenhöjningar och i de mest låglänta områdena går därför gränsen längre upp på land.

Vid strandängen vid Jordhammar avgränsas området av en befintlig väg. I vattnet avgränsas biotopskyddsområdet av en linje mellan Galteröns sydöstra udde, den södra änden av Jordhammars holmar och udden vid Skedhammar.

Ödsmålsån och Skedhammarsbäcken mynnar båda i detta objekt. Ödsmålsån är havsöringsförande.

Biologiska bevarandevärden som ska prioriteras

Naturvärden

Grunda havsområden såsom Jordhammarsviken har ofta en hög biologisk produktion och är viktiga som uppväxt- och födosöksområden för många fiskar och kräftdjur. Vattenmiljön i området är varierande och innehåller flera skyddsvärda livsmiljöer, varav ålgräsängar och sedimentbottnar som blottläggs vid lågvatten är de viktigaste. Dessa har klassats som hotade

och/eller minskande av Ospar (Konventionen om skydd och bevarande av Nordostatlantén). I området finns också Natura 2000-naturtyperna Blottade ler- och sandbottnar (1140) samt Stora grunda vikar och sund (1160).

I Jordhammarsviken finns flera större ålgräsängar med hög täthet, där utbredningsdjupet sträcker sig från cirka 0,5 meters djup och ner till cirka 3 meters djup. Ålgräsängar utgör livsmiljö för ett stort antal djurarter och alger som söker föda och skydd bland ålgräset. Oftast är antalet växter och djur flera gånger högre i ålgräset än i närliggande icke vegetationsklädda bottnar. På så sätt bidrar ålgräset till att öka den biologiska mångfalden. Exempel på arter som lever i ålgräsängen i Jordhammarsviken är bland annat den lilla havsanemonen ålgräsros (*Sagartiogeton viduatus*), vanlig sjöstjärna (*Asterias rubens*) och tarmsjöpung (*Ciona intestinalis*). Dessutom är ålgräsängar viktiga uppväxt- och födosöksområden för många olika fiskarter, till exempel torsk och havsöring.

Ålgräsängarna bidrar även med många ekosystemtjänster. Ålgräsvegetationen hindrar erosion genom att ålgräsets rotstammar binder botten substratet. Dessutom dämpar ålgräsbladen vattenrörelserna, vilket gör att partiklar i vattenmassan sedimenterar och vattnet blir klarare. Ålgräsängarna tar också upp koldioxid och näring ur vattnet och bidrar på så sätt till att minska växthuseffekten och övergödningen.

I de djupare delarna av Jordhammarsviken, från cirka tre meters djup, utgörs botten av sand- och siltbotten utan vegetation. Här förekommer det rikligt med musslor och andra grävande djur.

I de inre delarna av Jordhammarsviken, söder om Galterön och mellan Jordhammars holmar, finns det stora grunda ler- och sandbottnar som blottläggs vid lågvatten (Natura 2000-naturtypen 1140). Dessa bottnar är kända för att hysa en rik fauna av bland annat kräftdjur, snäckor och små fiskar som lever på sedimentytan. Botten inom området består för det mesta av sand med god syresättning och innehåller täta ansamlingar av sandmask (*Arenicola marina*) och andra grävande arter som sandmussla (*Mya arenaria*) och hjärtnussla (*Cerastoderma edule*). De har en positiv påverkan på viken då deras grävande gör att bottnarna syresätts, samtidigt som de utgör en viktig födokälla för andra djur som änder och vadarfåglar.

Den stora strandängen inne i Jordhammarsviken hävdas via hästbete. Här finns det källor och små bäckar som mynnar ut i havet och vegetationen består av arter som har anpassat sig till de förhållanden som råder i det kustnära läget. Floran visar även på en lång kontinuitet av hävd (exempelvis trift, saltnarv och ängsbrämma). Området består av Natura 2000-naturtypen Salta strandängar (1330). Den större strandängen är också en viktig rast-, övervintrings- och häckningsplats för många fågelarter. Här hittar man även en al-sumpskog alldeles intill strandlinjen, som vid högvatten blir översvämmad.

Kulturrestiska bevarandevärden

Fornlämningar

I området finns tre fornlämningar. På sydöstra sidan av Råön, mellan strandkanten och vägen, finns en stensättning. På den södra av Jordhammars holmar finns två stensättningar.

Befintliga anläggningar och andra konstruktioner

I den inre delen av viken mellan Galterön och Råön finns en kraftledning som korsar vattnet.

I samma område finns även en nergrävd VA-ledning.

På Råöns sydvästra udde finns en befintlig pålad brygga, som används som badbrygga.

Bevarandemål och skötsel av området

Bevarandemål

Bevarandemålen beskriver målsättningen med biotopskyddet för de olika livsmiljöerna och arterna. Målen beskriver hur det ska se ut när ett gynnsamt tillstånd råder i området. Länsstyrelsen planerar att följa upp målen regelbundet.

- Ålgräsvegetationen ska ha en naturlig utbredning och dess totala areal ska vara minst 21 ha.
- Kvaliteten på ålgräsängarna ska vara god och det ska finnas ålgräs ner till minst 3 meters djup.
- Arealen blottade ler- och sandbottnar (Natura 2000-naturtypen 1140) ska inte minska, utan vara minst 14 ha.
- Den grunda viken ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur. Det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material, utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning där populationerna av de typiska arterna inte minskar.

Förvaltare av biotopskyddsområdet

Naturvårdsförvaltare för biotopskyddsområdet ska vara Länsstyrelsen i Västra Götaland. Förvaltningen ska bekostas av staten.

Skötsel av biotopskyddsområdet

Länsstyrelsen får genomföra de åtgärder som behövs för att restaurera och sköta området (enligt 7 kap. 11 § miljöbalken). Länsstyrelsen ska informera

den som äger eller har särskild rätt till området innan en åtgärd blir genomförd.

Om någon annan än Länsstyrelsen ska utföra skötselåtgärder, så kommer det att regleras med särskilda avtal.

Restaureringsinsatser för att bevara eller återställa ålgräsvegetation kan behöva genomföras om bevarandemålen inte uppnås. Ålgräsängarna i Jordhammarsviken kan även behöva fungera som donatoräng vid restaurering av andra områden med ålgräs.

Det är en omfattande stranderosion i området. Det kan behövas sättas ut naturbaserade erosionsskydd, till exempel stenar, för att motverka detta.

Tre ankringsförbudsskyltar och fyra informationsskyltar kommer att sättas upp, se kartan i bilaga 1B.

Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att följa upp bevarandemålen och eventuella skötselåtgärder. Länsstyrelsen gör uppföljningen enligt de manualer för skyddade områden som Naturvårdsverket har tagit fram. Målindikatorer kommer att anges i en särskild uppföljningsplan som sedan kommer att följas upp.

Ärendets handläggning

Efter en inventering av de marina bottnarna i Jordhammarsviken 2019 och 2020 beslutade Länsstyrelsen att gå vidare med att försöka bilda ett biotopskyddsområde, eftersom det finns viktiga marina naturvärden inom området. I viken finns bland annat ålgräs som är mycket viktigt för den biologiska mångfalden. Under många år har ålgräsets utbredning minskat längs med Bohuskusten.

Kommunen, andra markägare och andra berörda har informerats genom brev och vid behov har möten hållits på platsen eller per telefon.

Samråd

Länsstyrelsen har haft samråd med Stenungsunds kommun och Stenungsunds ridklubb.

Remiss och föreläggande

Länsstyrelsen har förelagt samtliga berörda mark- och sakägare att yttra sig över förslaget till beslut med föreskrifter, enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Vi har skickat förslaget om biotopskyddsområdet på remiss till Stenungsunds kommun, Jordbruksverket, Sjöfartsverket, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Kustbevakningen, Naturskyddsföreningen regionkansli Väst, Naturskyddsföreningen lokalavdelningen Bohusläns ornitologiska förening, Bohusläns museum, Västkustens båtförbund och Kryssarklubben

Synpunkter som har kommit in

Svar har inkommit från sju sakägare varav fyra inte hade något att erinra. Nedan finns synpunkter från de tre andra sakägarna:

Nouryon: tycker att förslaget är positivt under förutsättning att det inte påverkar deras verksamhet. I beslutet har det förtydligats att föreskrifterna endast gäller inom biotopskyddsområdet och på så sätt inte påverkar kringliggande verksamheter.

Stenungsunds ridklubb: Ridklubben tycker att biotopskyddsområdet är bra så länge det inte hindrar deras fortsatta verksamhet. De har även en önskan om att det ska stå på informationsskyltarna att de har tillåtelse att rida i samma utsträckning som tidigare inom biotopskyddsområdet. Länsstyrelsen kommer att lägga till informationen på informationsskyltarna.

Kustbevakningen: har inkommit med önskan om att det ska sättas upp informations-skyltar även från sjösidan, så båtfolket har möjlighet att se dessa när de är på väg in i biotopskyddsområdet. Länsstyrelsen har bedömt att de informationsskyltar som redan har föreslagits är tillräckligt för biotopskyddsområdet, då de flesta besökarna kommer landvägen in till området.

Övriga upplysningar

Ett beslut om att bilda ett biotopskyddsområde gäller omedelbart, även om det blir överklagat.

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens föfattningssamling.

Dispens för åtgärder inom biotopskyddsområdet

Om det finns särskilda skäl, får Länsstyrelsen i det enskilda fallet ge dispens från förbudet att verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön inte får utföras inom biotopskyddsområdet (enligt 7 kap. 11 § miljöbalken).

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för biotopskyddsområdet gäller annan lagstiftning som vanligt. Här listar vi några exempel på lagar och föreskrifter som är av särskild betydelse, för att syftet med biotopskyddsområdet ska kunna nås:

- Bestämmelser om fridlysning av växter och djur i 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).
- Natura 2000- och strandskyddsbestämmelser enligt 7 kap. miljöbalken.
- Bestämmelser om vattenverksamheter enligt 11 kap. miljöbalken.
- Fiskebestämmelser enligt Havs- och Vattenmyndighetens föfattningssamling¹.
- Havs- och Vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2019:25).
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län (Vattenmyndigheten för Västerhavet vattendistrikts) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt (14 FS 2016:58).
- Kulturmiljölagen (SFS 1988:950).
- Jaktlagstiftningen

Intrångersättning om pågående markanvändning avsevärt försvåras

I samband med att ett biotopskyddsområde bildas, kan en fastighetsägare ha rätt till ersättning. Detta gäller om mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Ersättningen gäller för den del av fastigheten som berörs av beslutet. Detta gäller också innehavare av särskild rätt till marken.

I det här fallet har Länsstyrelsen bedömt att ingen pågående markanvändning avsevärt kommer att försvåras. Länsstyrelsen kommer därför inte att betala ut någon ersättning.

Om vi inte når en överenskommelse om ersättning, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen anmäla detta till Mark- och miljödomstolen. Domstolen avgör då frågan om ersättning. En sådan anmälan måste lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, annars förlorar sakägaren rätten till ersättning (enligt 31 kap. 13 § miljöbalken).

¹ T.ex. *Fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön (FIFS 2004:36)* eller *Fiske i sötvattensområdena (FIFS 2004:37)*.

Kungörelse av beslutet

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling samt i tidningarna Bohuslänningen, Göteborgs-Posten och Lokaltidningen Stenungsund Tjörn Orust.

I detta ärende har vikarierande länsöverdirektör Magnus Peterson beslutat. Naturvårdshandläggare Torunn Skau varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Sven Swedberg, enhetschef Johan Jannert, antikvarie Gunilla Roos Nilsson, planhandläggare Saeid Erfan, vattenvårdshandläggare Rebecca Retz, miljötillsynshandläggare Karin Kannesten och länsjurist Johanna Wiberg deltagit.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Magnus Peterson

Torunn Skau

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. Du ska skicka eller lämna in överklagandet till Länsstyrelsen. Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se.

Om du skickar överklagandet med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till Mark- och miljödomstolen.

Överklagandet ska vara skriftligt. Det ska ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag du fick del av detta beslut. Är du osäker på när tiden går ut kan du kontakta Länsstyrelsen.

I överklagandet ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer
- hur du vill att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför du anser att det bör ändras.